

Nova Strategija EU za gozdove do leta 2030

Z željo po zagotovitvi celovitega pristopa do z gozdom povezanih vprašanj, Evropska komisija (v nadaljevanju Komisija) že od leta 1998 objavlja strategije in akcijske načrte vezane na področje gozdov. Dne 19. julija letos je tako objavila novo Strategijo EU za gozdove do leta 2030 (v nadaljevanju Strategija)¹, in s tem nadomestila Strategijo iz leta 2013.

Nova Strategija, ki je pravno neobvezujoč dokument, je bila objavljena v obliki sporočila, namenjenega Evropskemu Parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru Regij. Ob pripravi vsebine je Komisija upoštevala javna mnenja, zbrana preko javnega vprašalnika ter pogovorov z državami članicami in drugimi deležniki. Komisija je skozi Strategijo opisala aktualno situacijo na področju gozdov ter opredelila problematična tematike in prihodnje aktivnosti, ki jih namerava izvajati, napovedala pa je tudi nove zakonodajne predloge.

Za ohranitev potencialov gozdov v EU

Kot poudarja Komisija, je namen Strategije nasloviti izzive, s katerimi se gozdovi soočajo ter odkriti in ohranjati njihov potencial za našo prihodnost. Že z Evropskim zelenim dogovorom² in Strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030³ se prepoznava osrednjo in večnamensko vlogo gozdov. Pri zagotavljanju odpornih, zaščiteneh in obnovljenih gozdnih ekosistemov ter doseganju trajnostnega in podnebno nevtralnega gospodarjenja z gozdovi do 2050, pa imajo pomembno vlogo gozdarji, lastniki gozdov in celotna gozdno-lesna veriga.

Komisija še izpostavlja, da Strategija upošteva vedno bolj poglobljajočo podnebno krizo in krizo biotske raznovrstnosti. Ker je prihodnje desetletje ključno za obvladovanje posledic kriz, Strategija zato predstavlja konkreten načrt do leta 2030, ki združuje zakonodajne, finančne in prostovoljne ukrepe za ohranjanje gozdov. Zaveze in ukrepi,

predlagani v Strategiji, bodo prispevali k doseganju cilja Evropske unije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, kot je tudi zapisano v prvem evropskem podnebnem zakonu⁴, s katerim je postala podnebna nevtralnost do leta 2050 pravno zavezujoča obveznost. Zmanjševanje emisij ter odstranjevanje toplogrednih plinov s pomočjo gozdov in gozdnih proizvodov bo za Evropsko unijo ključnega pomena pri doseganju ambicioznega cilja na področju emisij.

Strategija kot okvir za prihodnost gozdov EU

Strategija določa okvir politik za zagotavljanje zdravih, raznolikih in odpornih gozdov EU, ki pomembno prispevajo k ambicijam Evropske unije glede biotske raznovrstnosti, zagotavljajo preživetje na podeželju ter podpirajo trajnostno gozdno biogospodarstvo, ki temelji na najbolj trajnostnih praksah gospodarjenja z gozdovi. Slednje temeljijo na priznanem in mednarodno dogovorjenem dinamičnem konceptu trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, ki upošteva večnamenskost, raznolikost gozdov in tri medsebojno odvisne stebre trajnosti.

Komisija opozarja, da bomo za uspeh tega prehoda potrebovali več gozdov, ki bodo bolj zdravi in raznoliki, kot jih imamo danes, zlasti za ponor in shranjevanje ogljika, zmanjšanje učinkov onesnaženja zraka na zdravje ljudi ter ustavitev izgube habitatov in vrst. To je predpogoj, da bodo gozdovi lahko preživeli in opravljali svoje družbeno-ekonomske funkcije v prihodnjih desetletjih. Da dosežemo ta cilj, bo potrebno obrniti negativne trende, izboljšati nadzor in spremljanje za boljši zajem stanja naših gozdov, pa tudi okrepiti prizadevanja za zaščito in obnovo biotske raznovrstnosti gozdov ter s tem zagotoviti odpornost gozdov. Enako pomembno moramo tudi zagotoviti razpoložljivost lesa ter okrepiti

¹ COM(2021) 572 final

² COM/2019/640 final

³ COM/2020/380 final

⁴ Uradni list Evropske unije, L 243, 9. julij 2021

gospodarske dejavnosti, temelječe na nelesenih gospodarskih aktivnostih. S tem bomo zagotovili čimbolj raznolike možnosti za gozdarstvo in delovna mesta na podeželju.

Kot navaja Strategija, je potrebno tudi zagotoviti, da količina lesa v naši uporabi ostane v mejah trajnosti in je optimalno izkoriščena v skladu s krožnim gospodarstvom.

S to Strategijo Komisija predstavlja ambiciozno vizijo, ki temelji na močni angažiranosti, motivaciji ter predanosti vseh lastnikov in upravljavcev gozdov. Njihova vloga pri zagotavljanju ekosistemskih storitev oziroma funkcij je ključna in jo je treba podpirati. Namen Strategije je med drugim razviti finančne ukrepe, zlasti za zasebne lastnike gozdov in upravljavce, za ohranjanje teh ekosistemov ter aktivno vključevanje vseh pomembnih deležnikov in ravni upravljanja.

Strategija in Slovensko Predsedovanje Svetu EU

Objava Strategije je prišla ravno v času drugega Slovenskega Predsedovanja Svetu EU. Za čas šestmesečnega obdobja predsedovanja si Slovensko predsedstvo v okviru gozdne in z gozdom poveza-

nih politik EU prizadeva za krepitev vloge gozdov in gozdarstva pri ohranitvi in razvoju podeželja, spodbujanju krožnega gospodarstva, skrbi za biotsko raznovrstnost, nadomeščanju fosilnih in energetske bolj potratnih materialov z lesom ter za trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi. Posebno pozornost smo namenili Strategiji po letu 2020 in na tej podlagi pospešili tudi razpravo o celostni obravnavi gozdov. Tako smo, kot predsedujoči Delovni Skupini za gozdarstvo pri Svetu EU, v iskanju skupnih stališč o Strategiji nepristransko vodili dialog z ostalimi državami.

Priprava in uskladitev Sklepov Sveta

Na podlagi te razprave je Slovensko predsedstvo pripravilo Sklepe Sveta, ki jih je usklajevalo z vsemi državami članicami. Sklepi Sveta so uradno stališče vseh držav članic ter njihova opredelitev do Strategije, oziroma do aktivnosti in predlogov Komisije. Države tako lahko v besedilu izrazijo podporo ali pa izpostavijo področja, kjer so potrebne dodatne aktivnosti. Obenem lahko izpostavijo tudi prošnje po dodatnih pojasnilih in prikazu dodane vrednosti aktivnosti ali pa celo izrazijo nezadovoljstvo glede vsebine.

Slika 1: Predsedstvo Delovne skupine Sveta za gozdarstvo: dr. Simon Poljanšek, Dan Burgar Kuželički, dr. Nike Krajnc (foto: M. Baznik)

Strategija je bila težko pričakovan dokument, saj so države članice že večkrat pozvale Komisijo k njeni pripravi, tudi s sklepi leta 2019 in 2020.

S sklepi je poudarjeno, da gozdovi postajajo medsektorsko vprašanje v številnih politikah EU, obenem pa ti priznavajo večje ambicije glede prispevka gozdov k evropskemu zelenemu dogovoru ter globalnim ciljem in nalogam, povezanimi z gozdovi. S tem Svet poudarja, da imajo lahko gozdovi in gozdarski sektor pomembno vlogo pri prehodu EU na trajnostno, zeleno, podnebno nevtrarno in konkurenčno krožno biogospodarstvo.

Nujnost uravnoteženega pristopa k obravnavi gozdov in gozdarstva

V sklepih je poudarjen tudi pomen gozdov v boju proti izgubi biotske raznovrstnosti in podnebnim spremembam. Pozdravljata se tudi promocija trajnostnih lesnih proizvodov, tako z dolgo kot tudi kratko življenjsko dobo, in da učinkovita, trajnostno pridelava in uporaba lesnih proizvodov prispeva k podnebnim ciljev. Sklepi podpirajo predlog o vzpostavitvi novega partnerstva za raziskave in razvoj v gozdarstvu. Hkrati je še navedeno, da je treba poleg obstoječih finančnih spodbud raziskati nove inovativne rešitve, za spodbujanje aktivnosti, ki prispevajo k dobremu stanju okolja in podnebnim ciljem. Hkrati je v sklepih poudarjeno, da je treba pri izvajanju Strategije uporabiti uravnotežen pristop k varstvu gozdov, okoljskim ambicijam, družbeni in ekonomski vlogi gozdarstva.

Za ta namen je potreben celovit politični okvir, ki bo upošteval tri stebre trajnosti ter obravnaval raznolikost in posebnosti gozdov ter gozdnih ekosistemov med državami članicami in regijami. Svet v sklepih poziva tudi k čim boljši uporabi obstoječih nacionalnih inventur gozdov, definicij in kazalnikov ter k izogibanju podvajanja z obstoječimi celovitimi nacionalnimi gozdnimi programi ali strategijami.

Države članice so izrazile pripravljenost za sodelovanje pri izvajanju Strategije in pozdravljajo tudi udeležbo vseh zainteresiranih strani. Opozorile so na pomen sodelovanja in konstruktivnega dialoga med državami članicami, Komisijo, deležniki in civilno družbo.

V sklepih je priznan pomen mednarodnih razsežnosti, pri čemer je poudarjeno, da bi morala imeti EU še naprej vodilno vlogo pri spodbujanju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in zaustavitvi krčenja gozdov na globalni ravni. Prepoznano je tudi dolgoletno sodelovanje v mednarodnih procesih, kot je Forest Europe in deklaracije ter definicije sprejete v temu procesu.

Svet za kmetijstvo in ribištvo sprejel sklepe

Ministri, pristojni za kmetijstvo so sklepe sveta 15. 11. 2021 na zasedanju Sveta za kmetijstvo in ribištvo.

Pričakuje se, da bodo tudi ostale EU inštitucije, kot so Evropski parlament, Ekonomski in socialni odbor in Odbor regij sprejeli svoja stališča do nove Strategije, in s tem podali usmeritve pri prihodnjem delu Evropske komisije na področju gozdov in gozdarstva.

V sklepih države pozivajo Stalni Odbor za Gozdarstvo, ki združuje predstavnike držav članic iz ministrstev, pristojnih za gozdarstvo, k pripravi Letnega delovnega načrta, kjer naj opredeli aktivnosti za izvajanja Strategije.

Komisija bo nadaljevala s svojimi aktivnostmi, kot so priprava smernic za okolju prijazno sadnjo znotraj ogozdovanja in pogozditev ali obnove, ter ostalih aktivnostih vezanih na sadnjo dodatnih 3 milijard dreves, za katere bo v sodelovanju z Evropsko okoljsko agencijo razvila spletno stran in števec dreves. V začetku leta 2023 se pričakuje predložitev zakonodajnega predloga za spremljanje stanja gozdov, poročanja o njih in zbiranje podatkov. Pričakuje se, da bo v temu postopku Komisija skrbno preučila stališča držav, izraženih v sklepih. S predložitvijo zakonodajnega predlog se bo začel t.i. standardni zakonodajni postopek. V njem bosta Svet, ki predstavlja stališča držav članic in Evropski parlament, preučila zakon in po potrebi predlagala amandmaje, preden bosta obe inštituciji zakon tudi sprejeli.

Dan BURGAR KUŽELIČKI

Predsedujoči Delovni skupini Sveta za gozdarstvo
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano